

GEM. NOORDOOSTPOLDER**INGEK. 16 NOV. 2021**

MK

Intentieverklaring gebiedsproces bodemdaling Flevoland

Bedoeling

Deze intentieverklaring is bedoeld om met de betrokken partijen energie en kennis te bundelen in een gebiedsproces gericht op bodemdaling in Flevoland. Alle deelnemers werken, binnen de afspraken in de intentieverklaring, met elkaar samen om tot gedeelde integrale inzichten te komen. Met die inzichten hebben agrarische ondernemers daarna meer zicht op strategische keuzes voor hun bedrijf en hebben overheden handvatten voor het ontwikkelen van passend beleid voor het omgaan met bodemdaling in Flevoland.

Partijen

Op basis van onderstaande overwegingen spreken de volgende partijen de intentie uit om samen te werken in het 'gebiedsproces bodemdaling Flevoland':

- Provincie Flevoland (PFL)
- Gemeente Noordoostpolder (NOP)
- Waterschap Zuiderzeeland (ZZL)
- LTO Noord (LTO)¹
- Rijksvastgoedbedrijf (RVB)

Overwegingen

Hierbij nemen de partijen in overweging dat:

- Door inklinking en rijping van klei en door oxidatie van veen in Flevoland bodemdaling optreedt
 - Bodemdaling niet kunstmatig te stoppen en slechts beperkt te vertragen is
 - Als peilverlaging:
 - alleen een tijdelijke oplossing is, omdat de bodemdaling nog lang doorgaat en;
 - tot een permanente achteruitgang van het watersysteem leidt (versnippering van het watersysteem, extra kwel, afwenteling van de wateropgave) en;
 - niet aanvaardbare maatschappelijke kosten voor instandhouding van het watersysteem met zich meebrengt en;
 - leidt tot extra uitstoot van broeikasgassen (in geval van bodemdaling door veenoxidatie);
- Dan is het blijvend moeten verlagen van het peil om de drooglegging te behouden niet duurzaam en niet houdbaar
- Door het niet verlagen van het peil in deze gebieden, bewoners en ondernemers bij hun keuzes vroegtijdig rekening moeten houden met de mogelijkheden die het watersysteem biedt en op termijn een overgang naar een ander landgebruik gewenst is
 - Naast de vernatting door bodemdaling, de klimaatverandering (vanwege de toename van extreme neerslag) lokaal extra wateroverlast kan veroorzaken
 - Vernatting gewasschade en oogtschade veroorzaakt en de bewerkbaarheid van het land blijvend beperkt
 - Bodemdaling (en de effecten daarvan op lange termijn) de rentabiliteit van de agrarische bedrijven en de toekomstvastheid van het huidige (hoogwaardige) agrarische grondgebruik bedreigt
 - De agrariërs op deze bedrijven tijdig alternatieve strategieën voor hun bedrijf zullen moeten ontwikkelen en overheden meer inzichten nodig hebben voor het ontwikkelen van passend beleid
 - De (vanuit de agrarische sector opgestelde) veranderagenda's voor 'de landbouw van de toekomst' een strategische visie en keuze voor toekomstvast bedrijven ondersteunen en stimuleren
 - De overheden meerdere maatschappelijke opgaven hebben, zoals het realiseren van woningbouw, natuurontwikkeling, energietransitie, inspelen op de stikstofproblematiek en het verbeteren van de biodiversiteit
 - Voor het realiseren van die opgaven ruimte nodig is
 - Met de huidige landinrichting de (vrij beschikbare) ruimte schaars is in Flevoland
 - Aan grond die door vernatting niet meer geschikt is voor een agrarische functie een andere functie kan worden toegekend

¹ LTO-Noord treedt voor de intentieverklaring bestuurlijk op als primaire vertegenwoordiger van de agrarische sector in Flevoland. Het gebiedsproces betreft vooral individuele agrariërs en daarnaast andere agrarische organisaties.

- Voldoende doorlooptijd beschikbaar is voordat de vernatting zich op grote(re) schaal manifesteert
- Dit de gelegenheid biedt om alternatieve strategieën voor agrarische bedrijven en de realisatie van maatschappelijke doelen uit te werken
- Hierin grote economische en ruimtelijke belangen een rol spelen en met elkaar kunnen conflicteren
- Sprake is van een maatschappelijk vraagstuk waarin zowel de agrarische ondernemers als de overheden een verantwoordelijkheid hebben om keuzes te maken voor een toekomstvast inrichting van het gebied
- Deze omstandigheden vragen om een gezamenlijke aanpak en een zorgvuldige procesbenadering, met respect voor elkaars belangen
- De opbrengsten van het gebiedsproces bouwstenen kunnen vormen voor (toekomstig) beleid om haalbare, kansrijke en gewenste strategieën mogelijk te maken.

Doelstellingen

Partijen onderschrijven door ondertekening de inhoud van de intentieverklaring en streven gezamenlijk naar realisatie van onderstaande doelen van het gebiedsproces:

- Het doorlopen van een open gebiedsproces waaraan de partijen samen met belanghebbende organisaties en individuele agrariërs uit het gebied gelijkwaardig deelnemen en werken aan het behalen van onderstaande inhoudelijke doelstelling
- Binnen drie jaar na ondertekening praktisch getoetste kennis en bruikbaar inzicht verkrijgen over haalbare en kansrijke strategieën voor het grondgebruik in gebieden die door voortgaande bodemdaling in de toekomst vernatten, waardoor voortzetting van het huidige² agrarische grondgebruik aldaar niet meer mogelijk is

Laatstgenoemde doelstelling kent in ieder geval de volgende twee invalshoeken:

- Agrarische bedrijven: de agrariërs brengen in beeld welke alternatieven er (op termijn) voor hun bedrijf zijn, om met de gevolgen van bodemdaling om te kunnen gaan
- Overheden: de overheden brengen in beeld op welke manier de grond, die door vernatting niet meer (helemaal) geschikt is voor agrarisch gebruik, eventueel inzetbaar is voor maatschappelijke doelen of andere functies³.

Om de doelstellingen te bereiken verzamelen en ontwikkelen de partijen samen met alle betrokkenen in het gebied (i.c. agrariërs, belanghebbenden en externen) de daarvoor benodigde kennis. De verzamelde kennis leidt tot meer bewustzijn en inzicht in de alternatieven. Voor de agrarische ondernemer vormt dat de basis om tijdig eigen keuzes te maken over de toekomstige (agrarische) bedrijfsvoering van het bedrijf. Voor de overheden vormt dat de basis voor keuzes over de toekomstige inrichting van het gebied en hoe zij daarmee maatschappelijke doelen realiseert.

De uitkomsten van het gebiedsproces bodemdaling Flevoland kunnen voor de betrokken overheden aanleiding zijn om (aansluitend op of parallel aan het gebiedsproces bodemdaling) bestaand beleid aan te passen of nieuw beleid te ontwikkelen (inclusief de daarbij toepasselijke inspraakprocedures). Het besluit hiertoe en de uitwerking daarvan liggen buiten het gebiedsproces bodemdaling bij de betrokken overheden zelf.

Afbakening

De doelstelling van het gebiedsproces bodemdaling Flevoland richt zich geografisch op alle plekken binnen de provincie Flevoland waar op termijn vanwege doorgaande bodemdaling vernatting optreedt, die een bedreiging vormt voor de toekomstvastheid van de huidige agrarische functie. Het gebiedsproces kijkt uitdrukkelijk ook naar alternatieve strategieën die de grens van de provincie Flevoland overstijgen.

² Met 'huidige' is het grondgebruik nu in 2021 bedoeld – alternatieve strategieën kunnen dus ook een gewijzigd agrarisch grondgebruik inhouden

³ Inzet van deze agrarische grond(en) voor maatschappelijke doelen is dus geen vooropgezet doel of garantie op langere termijn

De uitvoering van het gebiedsproces bodemdaling Flevoland is primair gericht op de Noordoostpolder (NOP) omdat daar de urgentie en het bewustzijn van het probleem bij agrariërs groter is. De resultaten uit het gebiedsproces in de NOP staan ter beschikking van heel Nederland.

Het gebiedsproces bodemdaling Flevoland richt zich **niet** op en houdt zich **niet** bezig met:

- Het ontwikkelen van maatregelen om bodemdaling te vertragen, omdat reeds lopende projecten en onderzoeken dit voldoende afdekken
- Het maken van keuzes over de ruimtelijke ordening van specifieke (deel)gebieden in Flevoland
- Het ontwikkelen van beleid of beleidsinstrumenten
- Individuele keuzes van agrarische ondernemers, op basis van uit het gebiedsproces verkregen inzichten

Plan van aanpak

De uitwerking van het gebiedsproces bodemdaling Flevoland staat in een plan van aanpak. Daarin zijn minimaal de volgende onderwerpen beschreven:

- De probleemstelling en de doelstelling (conform de intentieverklaring)
- De betrokken stakeholders en hun belangen
- De stappen om het doel te behalen, inclusief de resultaten per stap
- De organisatie: betrokken partijen, personen, overlegstructuren, taken en bevoegdheden
- De planning van de stappen en de beslismomenten
- De benodigde middelen (geld en uren) en de bijdragen per partij
- De communicatiestrategie

Minimaal tweemaal per jaar bespreken de partijen de voortgang en de eventuele bijstelling van het plan van aanpak. De partijen stellen het plan van aanpak na onderlinge bespreking gezamenlijk vast.

Rollen en bijdragen

Elke partij speelt in het gebiedsproces een gelijkwaardige rol en levert een bijdrage (zie bijlage 1).

Daarbij gelden de volgende algemene afspraken:

- De partijen spreken de intentie uit om vanuit eigen kennis en middelen maximaal bij te dragen aan de collectieve ontwikkeling van kennis en bewustzijn om de doelstellingen van het gebiedsproces te halen
- Deelname van agrariërs uit Flevoland aan het gebiedsproces is cruciaal voor het behalen van de doelen en randvoorwaardelijk voor het uitvoeren van praktijkonderzoeken (pilots)
- Elke partij werkt vanuit en met behoud van de eigen autonomie en verantwoordelijkheid
- Partijen respecteren de regels (ten aanzien van inhoud en besluitvorming) die gelden binnen elke afzonderlijke organisatie. Bij knellende of conflicterende regels gaan partijen met elkaar in gesprek en proberen elkaar te helpen om een oplossing te vinden
- Elke partij is zelf verantwoordelijk voor het nemen van besluiten over de eindresultaten en daaruit voortkomende vervolgacties, inclusief de financiële gevolgen daarvan
- Elke partij draagt zelf de kosten voor uren van eigen mensen die deelnemen in het gebiedsproces
- Het plan van aanpak verantwoordt externe kosten (voor accommodaties, inhuur van kennis, uitbesteding van onderdelen). Over de verdeling van dergelijke kosten maken partijen in voorkomende gevallen onderlinge afspraken
- In het plan van aanpak is de bijdrage van elke partij in het gebiedsproces verder uitgewerkt

Spelregels

In het gebiedsproces bodemdaling Flevoland spreken de partijen de volgende spelregels met elkaar af:

- Het gebiedsproces is open en transparant – alle vastgelegde informatie in en over het proces staat vrij ter beschikking aan de partijen die deze intentieverklaring ondertekenen
- Om vrij te kunnen spreken vinden de gesprekken tussen partijen in het gebiedsproces in beslotenheid plaats, opdat iedereen vrij en gelijkwaardig kennis kan inbrengen of belangen kan verwoorden en duiden
- De resultaten van het gebiedsproces zijn openbaar en beschikbaar voor iedereen

- In het gebiedsproces streven de partijen om alle belangen in het gebied 'aan tafel' te krijgen, zodat het gesprek met alle belangen plaatsvindt en een breed gedragen resultaat ontstaat
- Partijen geven gezamenlijk uitvoering aan het plan van aanpak, dat de partijen bespreken en goedkeuren
- Partijen zorgen samen voor de communicatie over het gebiedsproces en werken vanuit een gezamenlijk opgestelde communicatiestrategie (die is opgenomen in het plan van aanpak)
- Partijen informeren elkaar proactief over eigen (externe) publicaties, uitingen en voorgenomen besluiten die het gebiedsproces inhoudelijk of procesmatig kunnen beïnvloeden of raken – verrassingen (in negatieve zin) willen de partijen voorkomen
- Bij de inhoudelijke uitwerking van de alternatieve strategieën streven de partijen naar het zoeken van mogelijkheden, waarbij beleidsmatige en wettelijke randvoorwaarden ter discussie mogen komen
- Het plan van aanpak kan aanvullende spelregels bevatten.

Resultaten

Het gebiedsproces bodemdaling Flevoland beoogt de volgende (tussen)resultaten op te leveren:

- Een plan van aanpak bij de start
- Een actualisatie van het plan van aanpak bij:
 - Belangrijke gebeurtenissen die de scope of de aanpak van het gebiedsproces beïnvloeden
 - Elke faseovergang in de aanpak – met een ingevulde vooruitblik naar de volgende fase
- Schriftelijke rapportages met verzamelde kennis over mogelijke, haalbare of kansrijke alternatieve strategieën voor bodemdalingsgebied
- Vastgelegde praktijkkennis over uitgevoerde praktijkonderzoeken (pilots) voor kansrijke alternatieve strategieën

Ondertekening en beëindiging

De intentieverklaring is de basis voor het gebiedsproces bodemdaling Flevoland en geldt voor drie jaar vanaf de datum van ondertekening op 22 september 2021 te Schokland. De partijen verbinden zich voor die periode aan elkaar en realiseren zich dat het behalen van de doelstellingen om een langdurig commitment naar elkaar vraagt.

De intentieverklaring vervalt nadat één van de partijen zich, degelijk beargumenteerd naar de andere partijen en na overleg, uit het gebiedsproces terugtrekt of als alle partijen na overleg gezamenlijk en unaniem tot dit besluit komen.

Door ondertekening van deze intentieverklaring committeren wij ons aan de uitvoering van het gebiedsproces bodemdaling Flevoland,

Namens Provincie Flevoland,
mevr. C. Smelik

Namens Rijksvastgoedbedrijf,
dhr. M. Berkel

Namens waterschap Zuiderzeeland,
dhr. P. Boer

Namens LTO-Noord,
dhr. A. Michielsen

Namens gemeente Noordoostpolder,
dhr. A. Simonse